

To trin til bedre brug af antibiotika i kvægbesætningen

Stigningen i antibiotikaresistens på verdensplan kræver, at vi i dansk kvægbrug tænker nøje over, hvornår og hvordan vi anvender antibiotika. Brug denne guide til at lægge en ansvarlig antibiotikastrategi for bedriften, som alle medarbejdere kan følge og forstå.

Af Nanna Krogh Skjølstrup, DVM, ph.d. Københavns Universitet, Institut for Veterinær- og Husdyrvidenskab

Hverdagen er travl, og hvor tit prioriterer vi tid til dialog og eftertanke omkring samfundskritiske emner som for eksempel brug af antibiotika? Oveni det kan vi alle være tilbøjelige til at antage, at besætningsdiagnoserne gør, at alle medarbejdere anvender antibiotika på samme og mest 'korrekte' måde. Men øjet ser ikke det samme, og hjernen tolker dyrs sygdomstegn og lidelse forskelligt.

Så hvordan kan du sikre dig, at I har en ensrettet anvendelse af antibiotika i besætningen, som tager hensyn til de globale udfordringer med antibiotikaresistens?

En god start på en antibiotika-strategi er at sætte tid af til, at du og dine medarbejdere får diskuteret emnet i fællesskab og efterfølgende sammen udarbejder en målsætning med konkrete handlingsanvisninger.

Trin 1: Tag en fælles drøftelse med eksempel fra staldgangen

Afsæt fx en formiddag eller en eftermiddag til et fælles møde. Sørg for at alle medarbejdere er til stede, og udpeg en mødeleder (gerne en 'neutral' person udefra), der sørger for, at alle bidrager og kommer på banen undervejs. Det er vigtigt at gå ind til mødet med et åbent sind. Vær imødekommende overfor alle synsvinkler.

Inviter gerne jeres praktiserende dyrlæge med til mødet - eventuelt først under trin 2. En fælles målsætning om antibiotikaanvendelse inkluderer også dyrlægens holdninger og praksis. Når dyrlægen får mulighed for at lytte til jeres holdninger og handlinger omkring jeres brug af antibiotika, kan hun eller han være en hjælp, når I skal fastlægge jeres antibiotikamålsætning for besætningsdiagnoser og øvrige behandlinger.

Brug for mødeledere til at styre antibiotika-snakken i jeres besætning?

Ud over jeres praktiserende dyrlæge findes der et panel af dygtige og engagerede personer i EU-forskningsprojektet *ROADMAP* på Aarhus Universitet. Vi fungerer gerne som mødeledere af antibiotika-snakken ude i jeres besætning. Kontakt Nanna Krogh Skjølstrup, nannaks@sund.ku.dk eller Dorte Bay Lastein på dbl@sund.ku.dk for at høre nærmere.

Tag udgangspunkt i det syge dyr

Lad den første del af mødet tage udgangspunkt i et konkret sygdomstilfælde i besætningen, og start ude ved den syge ko eller kalv. Tal om hvad I hver især ser – gerne én ad gangen. Stil jer disse spørgsmål:

- Hvilke symptomer har dyret, og hvordan undersøger I det?
- Hvilke symptomer (og i hvilken grad) skal være tilstede for at I mener, behandling er nødvendigt?
- Hvordan hænger det sammen med besætningsdiagnosens udformning?
- Er der andre faktorer, som er værd at overveje, før man behandler med medicin, fx tidligere sygdom og prøvesvar?
- Kan man gøre andet for dyret end medicinsk behandling?
- Tal om gråzonerne – der hvor beslutningen om behandling er svær at træffe, enten fordi sygdomsbilledet er uklart, eller fordi man er nødt til at vide mere, før beslutningen kan tages. Det

kan fx være besøg af dyrlægen eller undersøgelse af prøver. Tal om, hvordan I håndterer gråzonerne.

- Tal også om, hvordan det konkrete sygdomstilfælde kunne være undgået, og om I kan gøre noget for at undgå det fremadrettet.

Øvelsen kan gentages efter behov, afhængigt af hvilke sygdomme, I er særligt udfordrede af på bedriften.

Trin 2: fastsæt målsætning for jeres brug af antibiotika

Fra den konkrete samtale i stalden om ét eller flere syge dyr i besætningen fortsættes samtalen i frokoststuen, og emnet tages op i helikopterperspektiv. Her inviteres også besætningsdyrlægen med.

Nu skal I fastsætte en fælles målsætning for jeres brug af antibiotika på bedriften med de drøftelser i baghovedet, som I netop har været igennem. Tag udgangspunkt i følgende spørgsmål:

- Hvilke behandlinger kan vi bedst tænke os at komme af med? -og hvorfor?
- Hvordan kommer vi i mål med det? Hvad kræver det?

Særligt det sidste punkt kan give behov for input udefra. Måske I skal på besøg i andre besætninger for at hente inspiration til forskellige måder at håndtere og forebygge bestemte sygdomme. Det kan også være, at I har brug for fagligt indspark udefra, eksempelvis konkret information om antibiotikaresistens og anbefalinger til behandlingsmuligheder og sygdomsforebyggelse. Jeres besætningsdyrlæge (og eventuelt også andre fagpersoner) kan med deres deltagelse i mødet bidrage med denne viden og hjælpe jer med at nedskrive den fælles målsætning for antibiotikaanvendelse, så det ikke bliver på kompromis med dyrevelfærden på jeres bedrift.

Eksempel på målsætning for efterbyrd

Den fælles målsætning kan omfatte mål for hver af de sygdomme, I hyppigst møder og behandler. Et konkret eksempel kunne være brug af antibiotika i forbindelse med efterbyrd som her:

BOKS

Mål:

Vi ønsker at reducere brugen af unødig antibiotikaanvendelse til behandling af tilbageholdt efterbyrd på årsbasis med 30% inden udgangen af året.

Vores tidligere behandling med børstave er ikke nødvendig, da det alligevel er en lille og ineffektiv dosis, vi giver. Vi oplever sjældent meget syge køer som følge af efterbyrd eller børbetændelse, og derfor kan det være, at vi faktisk overbehandler lidelsen.

Fremover skal proceduren være:

Efterbyrden fjernes ikke, men klippes ved skedeåbningen for at undgå at indføre flere bakterier i skeden og børen.

Koen opstaldes et sted, hvor der er nem adgang til foder.

Den observeres dagligt for normalt stigende ædelyst og stigende mælkeydelse efter kælvning. Vi holder øje med koen, så vi kan gribe ind, hvis hun bliver syg alligevel.

Hvis koen mister ædelyst og børen lugter voldsomt, behandles først med smertestillende middel på dag 1. Ved tidlig nok indgriben og tilstedeværelsen af svage sygdomstegn, kan den smertestillende behandling være tilstrækkelig.

Hvis temperaturen stiger på dag 1-2 og kommer over 39.5°C, behandles koen med antibiotika i kroppen efter besætningsdiagnosen (gerne simpel penicillin), eventuelt i kombination med smertestillende på behandlingens tredje dag.

Boks slut

Formentligt vil de konkrete målsætninger for behandling af specifikke lidelser ikke være meget anderledes end jeres besætningsdiagnose. Den store forskel ligger i, at I nu sammen har gennemgået den enkelte besætningsdiagnose, og hvordan I vil håndtere den. – Også gråzonerne, hvor beslutningstræet ikke altid giver svar.

Følg op på målene

Sørg for løbende at evaluere på de ændrede besætningsdiagnoser i samarbejde med alle bedriftens medarbejdere. Spørg hinanden: har behandlingen den ønskede effekt? Ser vi nogle uforudsete konsekvenser af ændringerne, som vi er nødt til at håndtere? Brug også dyrlægen som sparringspartner i denne proces, og noter jeres overvejelser i kvartalsrapporterne, så I kan genfinde dem senere.

Ved at gennemgå de to trin og den løbende opfølgning kan I arbejde målrettet og konkret med jeres brug af antibiotika på bedriften og øge forståelsen af og bidraget til den fælles opgave med at sænke risikoen for udvikling af resistente bakterier.

STØTTET AF

Mælkeafgiftsfonden

STØTTET AF

Kvægafgiftsfonden